

Eindadvies Gerrit Rietveld Academie

24 oktober 2016

1. Inleiding

De Reviewcommissie (hierna commissie) heeft kennisgenomen van:

- de prestatieafspraken zoals vastgelegd in de beschikking van 3 november 2012,
- de rapportage van de Gerrit Rietveld Academie van 26 mei 2016 over voornoemde prestatieafspraken van 3 november 2012 in het jaarverslag 2015, en
- de aanvullende informatie in de notitie van 30 juni 2016 aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De commissie heeft op 8 september 2016 een gesprek gevoerd met het College van Bestuur van de Gerrit Rietveld Academie. Naar aanleiding van vragen van de commissie heeft de Gerrit Rietveld Academie (hierna: Rietveld Academie) de rapportage toegelicht.

In dit advies geeft de commissie – op basis van de schriftelijke informatie en het gevoerde gesprek – haar oordeel over de resultaten van bovengenoemde afspraken. In dit advies komen achtereenvolgens aan de orde:

- het oordeel van de commissie over de geboekte resultaten voor de in 2012 ten aanzien van onderwijs en onderzoek (profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie) geformuleerde ambities;
- het oordeel van de commissie over de geboekte resultaten voor de in 2012 ten aanzien van onderwijskwaliteit en studiesucces geformuleerde ambities;
- het eindadvies van de commissie aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De commissie merkt op dat het voorstel voor de prestatieafspraken van de Rietveld Academie in 2012 door haar is beoordeeld als 'zeer goed'. In 2012 heeft de Rietveld Academie ambities geformuleerd voor de verplichte indicatoren bij onderwijskwaliteit en studiesucces. Bijlage 1 bevat een overzicht van de realisatie in 2015.

2. Profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie

2.1 Profilering onderwijs

Onderwijsdifferentiatie

De start van de prestatieafspraken viel voor de Rietveld Academie samen met de totstandkoming van het landelijke Sectorplan hbo Kunstonderwijs en het gereedkomen van het Instellingsplan 2012-2016 *Old Building/Neue Bildung*. De Rietveld Academie committeerde zich aan het sectorplan en sprak in de prestatieafspraken de ambitie uit om voort te bouwen op haar bewezen kracht als kleinschalige, internationale en op het individu gerichte instelling. Er werden geen grote koerswijzigingen voorzien. De hogeschool voorzag onder meer investeringen in voortrajecten die aankomende studenten voorbereiden op een studie in het kunstonderwijs.

De commissie stelt vast dat de Rietveld Academie werkt met individuele trajecten voor studenten en dat differentiatie daarmee sterk is ingebakken in de onderwijsfilosofie van

de hogeschool. Voor goede studenten met een bijzondere interesse in onderzoek is het mogelijk om deel te nemen aan het honoursprogramma Art & Research dat de academie organiseert in samenwerking met de faculteit Geesteswetenschappen van de UvA. De Rietveld Academie heeft, naast dit reeds langer bestaande honoursprogramma, een nieuw honoursprogramma opgestart in samenwerking met het Cobra Museum. Op het gebied van de masteropleidingen is het aanbod aangevuld met vijf tijdelijke programma's. Ook heeft de Rietveld Academie een specifiek aanbod voor zij-instromers en voor aspirant-studenten die zich voor een vooropleiding of een oriëntatiecursus aanmelden. De online-vooropleiding die op kandidaten van buiten de EU was gericht is beëindigd om redenen van kosten en vanwege het feit dat de instroom vanuit het buitenland reeds een hoog niveau heeft bereikt.

Met het oog op de verankering en validatie van haar profiel als hogeschool met op het individu gericht onderwijs heeft de academie in 2013 bij de NVAO het Bijzonder Kenmerk Kleinschalig en Intensief Onderwijs aangevraagd en verkregen.

Onderwijsaanbod

In haar prestatieafspraken nam de Rietveld Academie zich voor de verschillende bacheloropleidingen te bundelen – dit in overeenstemming met het Sectorplan Kunstonderwijs. De Rietveld Academie verzorgt sinds 2014 de bacheloropleiding Beeldende Kunst en Vormgeving (Art & Design) met twaalf afstudeerrichtingen. Deze keuze houdt in dat studenten eerst het algemeen vormende basisjaar doorlopen alvorens te kiezen voor een van de afstudeerrichtingen. De instroom in de bacheloropleiding is teruggebracht en de masteropleidingen zijn gegroeid. De samenvoeging van de masteropleidingen in een Master of Arts in Fine Art and Design zal in 2016 haar beslag krijgen. Daarnaast biedt de Rietveld Academie de Master Interior Architecture aan. De commissie stelt eveneens vast dat de Rietveld Academie, naast de voltijdopleiding, studenten de mogelijkheid biedt om in deeltijd een diploma te verkrijgen. Deze opleiding duurt vijf jaar en heeft een tweejarige propedeuse. Na de propedeuse kunnen de studenten de keuze maken voor verschillende deeltijdopleidingen of instromen in de voltijdopleiding.

2.2 Onderzoek en valorisatie

Zwaartepuntvorming

Het onderzoek van de Rietveld Academie is geconcentreerd in het lectoraat Art and Public Space (LAPS). In haar prestatieafspraken gaf de Rietveld Academie aan dat het lectoraat de ambitie heeft zich te ontwikkelen tot een gerenommeerd kennisinstituut met een uitgebreid netwerk in het domein Kunst en Publieke Ruimte.

De commissie stelt vast dat LAPS recent positief is geëvalueerd. In het kader van het onderzoeksprogramma Making Things Public (MTP) is er ruimte voor een beperkt aantal docenten om een deel van hun tijd te besteden aan het doen van onderzoek. Daarnaast heeft de academie het initiatief genomen om te komen tot een bij de kunsten passend alternatief voor de doctorsgraad: de Creator Doctus. Binnen het Creator Doctus-traject doen kunstenaars onderzoek waarbij het realiseren van een kunstwerk en niet per se een dissertatie centraal staat. Het doel is om een volwaardige invulling te realiseren van de derde cyclus die aansluit bij de kunstpraktijk. De Rietveld Academie werkt voor de Creator Doctus samen met de Universiteit van Amsterdam en enkele Europese kunstonderwijsinstellingen.

De onderzoeksinfrastructuur is verder versterkt door succesvolle activiteiten op het gebied van fondsenwerving en het actief opzoeken van partners in nationale en

internationale projecten. Zo stelt de commissie vast dat de Rietveld Academie partner is in enkele SIA-RAAK projecten en ook op Europees niveau actief is met het indienen van Erasmus+ aanvragen.

Meer recent heeft de Rietveld Academie samen met de Universiteit van Amsterdam, de Vrije Universiteit, de Hogeschool van Amsterdam en de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten basis gelegd voor het Amsterdam Research Institute of the Arts and Sciences nl (ARIASnl), een netwerkorganisatie gericht op het versterken van onderzoek in de kunsten.

Valorisatie

Het Kenniscentrum LAPS heeft als doelstelling externe kennis naar binnen te halen en de resultaten van onderzoek door de lector, docenten en studenten maatschappelijk te ontsluiten en te valoriseren.

De commissie stelt vast dat LAPS zeer actief is geweest met het dissemineren van kennis en onderzoeksresultaten over kunst en openbare ruimte. Valorisatie komt tot uiting in de vele presentaties, manifestaties en publicaties die de Rietveld Academie verzorgt. Vaak werkt de Rietveld Academie daarbij samen met binnenlandse (kennis-)instellingen en musea, alsook met buitenlandse instellingen. Daarbij heeft de academie relatief vaak bijdragen van sponsors kunnen inzetten.

In de context van LAPS wordt sinds 2015 gewerkt aan de ontwikkeling van een driejarig Creator Doctus traject. Bij de Creator Doctus zijn maatschappelijke partijen betrokken als opdrachtgever en sponsor. De commissie ziet de Creator Doctus als een interessant nieuw model dat zowel ontwikkelmogelijkheden biedt aan kunstenaars/ontwerpers als aansluit bij de valorisatieambities van de Rietveld Academie.

In het kader van haar deelname aan het Amsterdamse Centre of Entrepreneurship brengt de Rietveld Academie in samenwerking met de andere Amsterdamse kennisinstellingen haar staf en studenten kennis en vaardigheden bij op het gebied van ondernemerschap.

Hoewel de commissie graag had gezien dat de Rietveld Academie zich iets meer actief opstelt wat betreft aansluiting bij de Human Capital Agenda van de topsector Creatieve industrie, is zij van mening dat de hogeschool niettemin voldoende van haar ambities op het gebied van valorisatie heeft weten te verwezenlijken.

2.3 Voortgang ten aanzien van profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie

Op grond van het bovenstaande concludeert de commissie dat de Rietveld Academie de sectorale afspraken in de kunstensector als uitgangspunt heeft genomen en voortvarend heeft geïmplementeerd. De instroom in de bacheloropleiding is gereduceerd terwijl deze in de masterfase is toegenomen. Met haar honourstrajecten, deeltijdtrajecten en aanbod voor zij-instromers en studenten die (nog) niet over de vereiste vooropleiding beschikken biedt de Rietveld Academie een gedifferentieerd en scherp geprofileerd onderwijsaanbod. De commissie stelt vast dat de hogeschool zich nadrukkelijk positioneert als een internationale hogeschool – door haar curriculum en blijkend uit haar studentenpopulatie. Het toegepaste onderzoek van de Rietveld Academie is geconcentreerd in het kenniscentrum/lectoraat Art and Public Space, dat actief is in vele nationale en internationale projecten. Dit lectoraat heeft sterke verbindingen met kennisinstellingen, musea en maatschappelijke partners en is actief in kennisontwikkeling en -verspreiding over kunst in de publieke ruimte. Het kenniscentrum heeft naar het oordeel van de commissie met succes gewerkt aan de ambities neergelegd in de prestatieafspraken.

3. Onderwijskwaliteit en studiesucces

3.1 Kwaliteit en excellentie

Om haar ambitie ten aanzien van onderwijskwaliteit uit te drukken heeft de Rietveld Academie bij het afsluiten van de prestatieafspraken gekozen voor de indicator "aandeel studenten aan bachelor- en masteropleidingen met een score 'goed' dan wel 'excellent' score volgens de beoordelingen door de NVAO". De commissie stelt ten aanzien van het bereikte resultaat vast dat dit aandeel zowel bij de nulmeting als in 2015 gelijk is aan de volle 100%, uitgaande van de accreditatieoordelen van de NVAO. Daaraan voegt de commissie toe dat de Rietveld Academie in 2013 bij de NVAO het Bijzonder Kenmerk Kleinschalig en Intensief Onderwijs heeft verkregen. Daarmee onderstreepte de NVAO de kwaliteit van het door de Rietveld Academie verzorgde onderwijs. De commissie stelt vast dat dit beeld wordt bevestigd door de hoge studenttevredenheid die uit de eigen studententevredenheidsonderzoeken (STO's) naar voren komt.

Conclusie

De commissie concludeert dat de Rietveld Academie erin is geslaagd haar ambitie met betrekking tot de deelname aan excellentietrajecten te realiseren en beoordeelt de resultaten ten aanzien van het aspect kwaliteit en excellentie als positief.

3.2 Studiesucces

De commissie maakt wat betreft het aspect studiesucces de volgende constatering ten aanzien van de indicatoren uitval (in het eerste jaar) en bachelorrendement van herinschrijvers (bij dezelfde instelling na C+1 jaar – dat is: de nominale studietijd plus één jaar). Switch naar andere opleidingen binnen de instelling is bij de ene bacheloropleiding die de Rietveld Academie aanbiedt niet van toepassing. De commissie stelt vast dat het bachelorrendement met ruim 85% ver boven het beoogde doel (73%) is uitgekomen, mede door een zorgvuldige selectie van studenten en het sterk op het individu gerichte onderwijs dat kenmerkend is voor de Rietveld Academie. De uitval (8,6%) ligt meer dan 8 procentpunten beneden het nagestreefde maximum. Ten opzichte van de andere zelfstandige kunsthogescholen steekt de Rietveld Academie er zeer positief uit wat betreft rendement en uitval. Daarbij heeft de hogeschool een goed inzicht in de oorzaken van studie-uitval, onder andere door de exitgesprekken die ze voert met studenten die (tijdelijk) stoppen met hun studie.

Conclusie

De commissie concludeert dat de ambities ten aanzien van de indicatoren uitval en rendement zijn gerealiseerd. De commissie beoordeelt de resultaten ten aanzien van het aspect studiesucces als positief.

3.3 Maatregelen met betrekking tot onderwijsintensiteit, docentkwaliteit en indirecte kosten

Wat betreft de drie verplichte indicatoren die betrekking hebben op de maatregelen ter bevordering van de onderwijskwaliteit stelt de commissie het volgende vast. Het percentage mastergeschoolde docenten is met 52% boven het oorspronkelijke en tevens gewenste (minimum-)niveau van 50% gebleven. De commissie onderschrijft de opvatting van de Rietveld Academie dat de kwaliteit van een docent aan de kunsthogeschool niet alleen tot uitdrukking komt in het formele opleidingsniveau, maar dat het vooral ook gaat om de positie van de docent als kunstenaar/ontwerper en zijn/haar didactische kwaliteit. De Rietveld Academie rapporteert dat het percentage

mastergeschoolde docenten de komende jaren zal groeien, met name door de groei van het aanbod van masteropleidingen in het kunstonderwijs.

De Rietveld Academie heeft de onderwijsintensiteit in de propedeuse op een onverminderd hoog niveau gehandhaafd: alle studenten in de propedeuse van de voltijd bacheloropleiding kunnen rekenen op 24 contacturen per week. Dit ligt aanzienlijk hoger dan de norm van twaalf uur die is afgesproken in het hoger onderwijs. Daaraan kan worden toegevoegd dat over de afgelopen periode de groepsgrootte in de propedeuse is teruggebracht tot circa achttien studenten, hetgeen meer individuele aandacht voor de student mogelijk maakt.

De verhouding OP/OOP (onderwijzend ten opzichte van onderwijsondersteunend personeel), waarmee de indirecte kosten tot uiting wordt gebracht, is ultimo 2015 gelijk aan 1,4. Dit resultaat is minder gunstig dan de situatie in 2011 en ligt onder de waarde (1,8) die werd nagestreefd.

De commissie constateert dat de Rietveld Academie de volgende factoren noemt die het resultaat beïnvloed hebben.

De relatief lage OP/OOP-ratio kan deels worden verklaard door het gegeven dat de teller de docenten die op zzp-basis werken voor de hogeschool niet zijn meegeteld, aangezien deze geen arbeidscontract met de hogeschool hebben. De Rietveld Academie brengt naar voren dat het aantal zzp-docenten in de afgelopen jaren sterk is gegroeid. De academie maakt hiervan gebruik omdat docenten veelal als zelfstandige beroepsbeoefenaars (kunstenaar of vormgever) actief zijn en slechts een zeer beperkt aantal uren per week als docent werkzaam zijn.

Ook wijst de hogeschool in dit verband op het neerwaartse effect op de OP/OOP ratio dat het gevolg is van het besluit om de kantine van de Rietveld Academie in eigen beheer te nemen. De noemer is daardoor gestegen.

De commissie kan zich vinden in de redenering ten aanzien van het aantal zzp-ers. Deze is ook door andere kunsthogescholen naar voren gebracht. Zij wijzen op de gevolgen van de Wet Werk en Zekerheid (WWZ) en de komende veranderingen in de VAR-systematiek voor de flexibele schil aan personeel. De commissie constateert dat de gehele sector kunstonderwijs, meer dan andere sectoren in het hbo, geraakt wordt door de onzekerheden rond de Wet Werk en Zekerheid. De commissie stelt ook vast dat diverse kunstonderwijsinstellingen op verschillende wijzen proberen op de verwachte toekomstige situatie ten aanzien van freelancedocenten te anticiperen en dat dat bij vrijwel alle ertoe leidt dat zij ofwel de ambities met betrekking tot docentkwaliteit, ofwel die ten aanzien van indirecte kosten niet realiseren. Wel constateert de commissie dat, ook als de docenten die op zzp-basis werken (zijnde 9 fte in totaal) zouden zijn meegeteld, de Rietveld Academie het afgesproken streefgetal niet zou hebben gehaald; de ratio OP/OOP zou in dat geval 1,6 zijn.

Conclusie

De commissie concludeert dat de ambities ten aanzien van docentkwaliteit en onderwijsintensiteit zijn gerealiseerd en dat de ambitie ten aanzien van de indirecte kosten niet is gerealiseerd. Niettemin beoordeelt de commissie, alles overwegende en na toelichting door de Rietveld Academie, de resultaten ten aanzien van het aspect maatregelen ter bevordering van onderwijskwaliteit als positief.

3.4 Aanvullende overwegingen

In aanvulling op bovengenoemde overwegingen wil de commissie wijzen op het volgende. De commissie benadrukt dat zij met name het hoge bachelorrendement waardeert, in combinatie met het realiseren van een aanhoudende hoge onderwijsintensiteit en het continueren van de excellente accreditatieoordelen over de opleidingen.

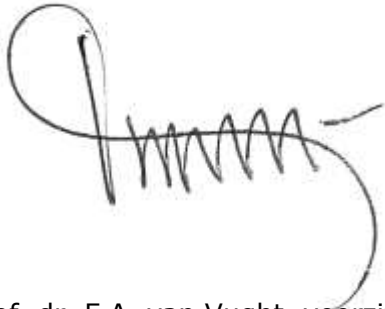
4. Advies aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

In verband met het vaststellen van de gevolgen, bedoeld in artikel 13, eerste lid, van het Besluit experiment prestatiebekostiging (Staatsblad 2012, 534) komt de commissie op grond van de beoordeling van de rapportage van de Rietveld Academie tot het volgende advies aan de minister van OCW.

De commissie beoordeelt de resultaten ten aanzien van:

1. het aspect kwaliteit en excellentie als positief,
2. het aspect studiesucces als positief, en
3. het aspect maatregelen als positief.

Namens de Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'F.A. van Vught', with a large, stylized flourish at the end.

prof. dr. F.A. van Vught, voorzitter

Bijlage 1

Scores verplichte indicatoren onderwijskwaliteit en studiesucces

	nulmeting	ambitie	realisatie 2015
Uitval	13,2	17,0	8,6
Switch	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bachelorrendement	73,5	73,0	85,3
Studenten in opleidingen 'goed/excellent'	100	100	100
Docentkwaliteit	50	50	52
Onderwijsintensiteit	0	0	0
Indirecte kosten; ratio OP/OOP	1,8	1,8	1,4

Ratio realisatie 2015 en ambitie

In bovenstaande figuur wordt de realisatie op de verplichte indicatoren weergegeven in relatie tot de ambitie op die indicatoren. Als de realisatie de ambitie overstijgt is het segment groter dan de binnenste cirkel. Blijft de realisatie achter bij de ambitie dan kleurt het niet behaalde deel van de ambitie rood. Hoe groter het rode gedeelte hoe verder de realisatie relatief van de ambitie verwijderd is gebleven.